

en Fremgang i Økonomien, nøjagtigt som det gaar i alle store Terminer, thi da ved vi jo alle, hvorledes det gaar med Seddelomløbet. Vi har omkring December og Juni Terminer meget stor Sammenhobning af Betalinger til Skatter, Renter og Afdrag, som gør, at der paa de Tider skal flere Omsætningsmidler til end under normale Forhold. Lad os sige, at der ude et eller andet Sted i Provinsen er en Bank, som af gammel Erfaring ved, at der til den Tid skal bruges 1 Mill. Kr. mere end under normale Forhold, saa forbereder den sig paa at have den Million liggende, naar Terminen er inde. Man deponerer sine Værdipapirer og giver Sikkerhed til Nationalbanken, og Nationalbanken leverer den derpaa 1 Mill. Kr. i Sedler, saa at den, naar Terminen er inde, kan præstere Kontanter. De, der har Penge i Banken, kan tage dem ud, betale deres Renter, og de, der ingen har, kan laane, hvis de kan skaffe Sikkerhed efter de normale Regler; paa den Maade gaar Seddelbeløbet ud, det er en Mobilisering af de Midler, der ligger som Depoter i Banker og Sparekasser, de Mellemled, Befolkningen bruger til Seddelbanken. Naar Terminen er forbi, kommer den modsatte Bevægelse, der er ikke saa stærk Brug for Sedler. Lad mig indskyde, at vi kender alle sammen af gammel Erfaring, at Seddelomløbet, naar vi regner med Forholdene lige før Krigens Udbrud, med et rundt Tal androg en 40—50 Mill. Kr. mere i Terminstiden end paa andre Tider af Aaret. Naar Terminsaffærerne er afviklet, sætter de, der har Penge, dem atter ind i Sparekasserne, og de, som har laant Penge, betaler dem tilbage. Pengene vender tilbage til Nationalbanken, Bankerne har ingen Brug for dem i Øjeblikket, og de siger: Maa vi bede om vort Depositum igen, værsgo' her har I jeres Million Sedler. Saa kan Nationalbanken sætte dem ud af Cirkulation ved at brænde dem, det er den almindelige Fremgangsmaade. Dette er det normale paa Seddelvæsenets Omraade, saaledes har det været i saa lang Tid, at der i Virkeligheden ikke er nogen her i Landet, der af Erfaring har kendt andet, end at vore Sedler var gode og solide, ligegyldig om Seddelmængden var 150 Millioner, som det normalt var før Krigen, eller 200 Millioner, som var Tallet omkring Terminstider.

Nu vender jeg tilbage til Forholdene i 1914. I 1914 efter Guldindløselighedens Suspension var ikke alene Danmark, men hele Eurpoa som en eneste stor syulmende Termin. De ved alle, hvorledes man handlede, hvorledes Priserne steg fra Dag til Dag,

der skulde bruges flere og flere Peng e. Man kunde ikke gaa den ordinære Vej, man laante, gav Sikkerhed for Pengene, der var ingen, der tænkte paa at indløse Sedlerne, der var Brug for flere i Morgen end i Dag; saa længe Priserne er stigende, mærker ingen til Vanskeligheden ved, at Guldindløseligheden er suspenderet. Saa naar vi Toppunktet. I 1919 begynder det at vende, da var det, jeg kalder Terminen, forbi. Soldaterne vender hjem fra Krigen og begynder at optage Produktionen igen, det hele forandres med eet Slag, de Millioner, som laa i Skyttegravene eller var beskæftiget ved Krigsindustrier, vendte hjem til deres respektive Pladser ved Produktionen i deres Fædreland. Dette afspejler sig ogsaa i forskellige Arbejdervanskeligheder, mindre dog herhjemme end andetsteds. Nu var altsaa Terminen forbi, og saa skal man af med de overflødige Sedler, man gaar til Banker og Sparekasser med dem, disse sender dem ind til Nationalbanken, og de tilintetgøres til næste Termin. Men nu er der imidlertid lukket for Guldindløseligheden, Nationalbanken er ikke længere forpligtet til at indfri paa samme Maade som før, der er stukket en Kæp i Hjulet, om jeg saa maa sige, og Resultatet bliver, at de Penge, man har for meget i Omsætningen, kan ikke forrentes paa sædvanlig Maade, man kan ikke blive af med dem, derfor mister man Tiltroen til Sedlerne, der er flere, end der er Brug for i den almindelige Omsætning. Værdien begynder først at falde i 1919, til Trods for, at der længe før den Tid var udstedt mange flere Sedler, end Behovet under normale Forhold krævede. Vi var adskillige Gange lige paa Grænsen af Panik med Hensyn til den økonomiske Situation, og under saadanne Forhold hitter man paa alle disse Vidunderkure, som det altsaa har taget os nogle Aar at komme til Klarhed over, saaledes at vi nu forhaabentlig snart kan se, hvad der er det egentlige Kærnepunkt. Det er altsaa efter min Opfattelse Kreditinflationen, der har afstedkommet Ulykken, følgelig maa vi stræbe efter at komme tilbage til normale Forhold. Vi maa fjerne ikke alene Inflationen, men ogsaa dens Aarsager. Her havde vi, lad mig med et paradoksalt Udtryk kalde det et skæbnesvangert Held; i 1920—22 — fra Slutningen af 1920, hele 1921, og i Begyndelsen af 1922 — stiger Kronen meget stærkt i Værdi herhjemme. Efter at dens Guldverdi, saa vidt jeg husker, i December Termin 1920 paa et enkelt Tidspunkt var nede paa 50 Ø. rundt regnet, stiger den, ikke saa meget paa